

TIDSAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

**Kültürel Mirasın SürdürülebilirliĐine
Yönelik Bir Uygulama: Konfeksiyon
 r nlerinin Tasarımında Sahip Ata
Fahrettin Ali Bezemelerinin Kullanımı**

**Sustainability of Cultural Heritage: The Use
of Sahibiye Madrasa Decorations in
Garment Design: An Application Example**

Gülřen BAĐCI*

Geliř/Submitted: 15.08.2026
Kabul/Accepted: 29.09.2026

Citation / Atıf

Bağcı, G. (2026). Kültürel mirasın sürdürülebilirliğine yönelik bir uygulama: Konfeksiyon  r nlerinin tasarımında sahip Ata Fahrettin Ali bezemelerinin kullanımı. *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13 (50), 358-376.

Makale Türü:

Araştırma Makalesi

Article Information:

Research Article

10.29228/TIDSAD.96075

This article was checked by Intihal.net. Bu makale İntihal.net tarafından taranmıştır.

This article is under the Creative Commons license. Bu makale Creative Commons lisansı altındadır.

* ÖĐr. Gör., Uřak  niversitesi, gulsen.bagci@usak.edu.tr

TİASAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Öz: Selçuklu sanatı içerisinde önemli bir yere sahip olan mimari sanatlar, her alanda mükemmel işçilik (ahşap ,çini, taş,) örnekleri vermiştir. Ortaya konulan bu eserler dönemin kültürü hakkında çok önemli bilgilerin günümüze ulaşmasını sağlamıştır. Bu çalışmada Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesi (Sivas/Türkiye) bezeme unsurları incelenerek, motifler konfeksiyon ürünleri üzerinde kullanılmak amacıyla bilgisayar destekli tasarım programı ile yorumlanmıştır. Çalışma kapsamında Sahip Ata Medresesi'nde bulunan rumi ve geometrik bezemeler kullanılarak Konfeksiyon ürünlerinin çeşitli(yaka, kol, etek ucu, kol ağzı) kısımlarında dekor unsurları olarak kullanılmıştır. Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesi'nde bulunan bezemelerin yeniden yorumlanması ile kültürel mirasımızın devam ettirilerek günümüze taşınması amaçlanmıştır. Çalışmada literatürden elde edilen veriler doğrultusunda Sahip Ata Medresesi'nde bulunan bezemelerden esinlenen yapılan tasarımların, konfeksiyon ürünleri üzerine uygulanması planlanmış, tasarımlar oluşturularak nihai ürün üzerine aktararak koleksiyonlar oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Konfeksiyon, çini, Sahip Ata, Selçuklu, Tasarım.

Abstract: Architectural arts, which hold an important place within Seljuk art, have produced examples of perfect craftsmanship (wood, tile, stone) in every field. These works have enabled very important information about the culture of the period to reach us today. In this study, the decorative elements of the Sahip Ata Fahrettin Ali Madrasa (Sivas/Turkey) were examined, and the motifs were interpreted using a computer-aided design program for use on garment products. Within the scope of the study, the Rumi and geometric decorations found in the Sahip Ata Madrasa were used as decorative elements on various parts (collar, sleeve, hem, cuff) of garment products. The aim is to continue and carry our cultural heritage to the present day by reinterpreting the decorations found in the Sahip Ata Fahrettin Ali Madrasa. In the study, based on the data obtained from the literature, designs inspired by the decorations found in the Sahip Ata Madrasa were planned to be applied to clothing products, and collections were created by transferring the designs onto the final product.

Keywords: Clothing, Ceramics, Sahibiye, Seljuk, Design.

Giriş

Sürdürülebilir tasarım anlayışı dünyanın yaşamış olduğu bu problemler ile birlikte ortaya çıkmıştır., konfeksiyon, tekstil, moda sektörü için de oldukça önemli olan sürdürülebilirlik kültürel miras açısından ele alınan bir konudur. Anadolu Selçukluları, yerleştikleri şehirlerde eğitim faaliyetlerini gerçekleştirebilmek adına hızla mimari yapılar inşa etmiştir. Anadolu Selçuklu Devleti İnşa ettiği mimari eserlerinde sanatsal bilgisini görebileceğimiz merkezlerden bazıları Siirt, Malatya, Tokat, Amasya, Konya, , Bursa, Ankara, Erzurum ve Sivas a şehirlerindedir. Sivas bu şehirler arasında İpek yolu ve Baharat yolu'nun kesişme noktası olduğundan dolayı, kültürel anlamda olduğu kadar ticari

anlamda da önemli bir yere sahiptir (Gül, 2024); (Kaya, 2008, 212). Sivas'ta bulunan Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesi (Gök Medrese) mimari unsurları (taş, çini ahşap işçiliği, ön plana çıkmaktadır (Özkul, 2020, 72). 12. yüzyıl sonlarına doğru gelişmeye başlayan Selçuklu sanatı tüm alanlarda, 13. yüzyılın ilk döneminde nesiller boyu aktarılacak muhteşem eserler vermiştir. Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesi (1271/Sivas) bu eserlerden biridir. Medrese, giriş eyvanının sağında bulunan mescit tavanı ve iki yan eyvanda bulunan mavi çiniler sebebiyle Gök Medrese olarak anılmaktadır. Sahip Ata Fahrettin Ali Medrese sin'deki çiniler ve taş işçiliğinin eşsiz örnekleri görülmektedir. Örnekler Selçuklu süslemelerinin, 12. Yüzyılda yapılarda yaygınlaşmaya başladığının göstergesidir. 13. Yüzyılda ise süslemelerdeki kompozisyonların sanatsal olarak zirveye ulaşmış olduğu görülmektedir. Bu dönemde geometrik motiflerin kenar sayılarındaki artma, motifsel unsurların içe ve dışa doğru kıvrımlar oluşturmaları, rozet benzeri tasarımların görülmesi, natüralist tasarımların başlangıcını oluşturmuştur. Süreç içerisinde, geometrik motifler ile bitkisel motifler kaynaştırılarak, natüralist tasarımlar gelişerek yeni bir üslup oluşturmuştur. Geometrik desenlerin bitkisel motiflerle natüralist bir biçimde yorumlandığı Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesi' nin en görkemli kısmı taç kapısıdır. Taç kapı çevresinde beş süsleme şeridi bulunmakta (Ertunç, 2016, 126), minareleri üzerinde bulunan mavi sırlı tuğlalar, çini motifleri ile oluşturulan geometrik süslemeler medresenin görseelliğini arttırmaktadır (Özkul, 2020, 58). Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesindeki bu bezemeler hala günümüz tasarımcılarına esin kaynağı olmaktadır.

1. Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

1.1. Amaç

Çalışmada Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesin'de (Sivas/Türkiye) bulunan, bezeme unsurları arkeolojik veriler ve literatür taramalarından elde edilen bilgiler ışığında incelenmiştir. Çalışma kapsamında Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesin'deki motifsel unsurların bize sunduğu veriler kullanılarak endüstriyel ortamda konfeksiyon ürünler üzerinde kullanılması özgün ve modern tasarım uygulamalarının üretime yansması, motiflerin günümüz konfeksiyon ürünlerinde sürdürülmesi amaçlanmıştır. Endüstriyel konfeksiyon üretimine uygun olacak şekilde tasarlanan çalışmaların seri üretimde kullanılabilecek şekilde çoğaltılmaya ve üretime uyumlu tasarımlar olması çalışmanın bir diğer amacıdır.

1.2. Yöntem

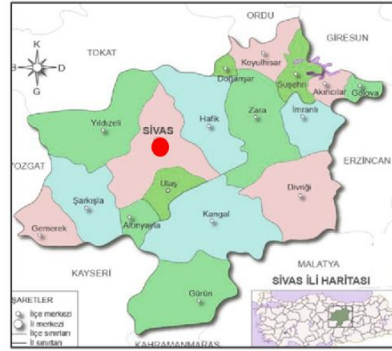
Çalışmaya literatür taraması yapılarak başlanmış, medresede bulunan bezeme örnekleri akademik kaynaklar ve arkeolojik veriler doğrultusunda araştırılmıştır. Atıl deri malzemelerinin kullanılması sürdürülebilirlik görünümlerinin yüzeye en doğal hali ile yansıtılmasına imkân verdiği için

tasarımların üretim sürecini kolaylaştırmaktadır. Endüstrinin bu teknolojiyi kullanması sebebiyle çalışmadaki tasarımlar seri üretime uygun olabilecek şekilde tasarlanmıştır.

2. Bulgular

2.1. Sahip Ata Fahrettin Ali Medrese'nin Yeri

Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesi, Sivas (Türkiye) il merkezi, tarihi kent meydanına 300 m. uzaklıkta konumlanmıştır. Şekil 1'de Sivas ilinin haritadaki konumu görülmektedir. Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesi'nin çevresinde çok sayıda tarihi yapı (Sivas Kalesi Ali Çavuş Camii, Ulu Camii vb) bulunmaktadır.

Şekil 1.Sivas ilinin konumu (<http://cografyaharita.com>)'dan modifiye edilmiştir.

Çeşitli tarihlerde(1823; 1904), onarım gören Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesi (Kâhya, vd. 2001, 443) günümüzde müze olarak hizmet vermektedir. Şekil 2'de Sahip Ata Medresesi'nin görüntüleri verilmiştir.

Şekil 2. Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesi (<https://sahipatamuzesi.gov.tr>)

2.2. Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesi Bezemeleri

Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesi'ndeki bezemeleri çiniler ve taş işçiliklerinde görebiliriz. Bu bezemeler, minare, eyvan, mihrap, mescit içerisinde çeşitli bölümlerde bulunmaktadır. Özellikle minarede yer alan çiniler ve taş işçiliği

oldukça dikkat çekmektedir. Minarenin orta bölümünde, turkuvaz çinilerle, mozaik tekniğinde yapılmış, kemerli panolar bulunmaktadır. Panoların zemin ve kemer kısımları rumi motifler, kıvrılan dal motifleri ve geometrik şekiller ile bezenmiştir (Konak, 2022,). Şekil 3'te Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesi'nin mimari unsurları görülmektedir.

Şekil 3. Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesi Mimari Unsurları

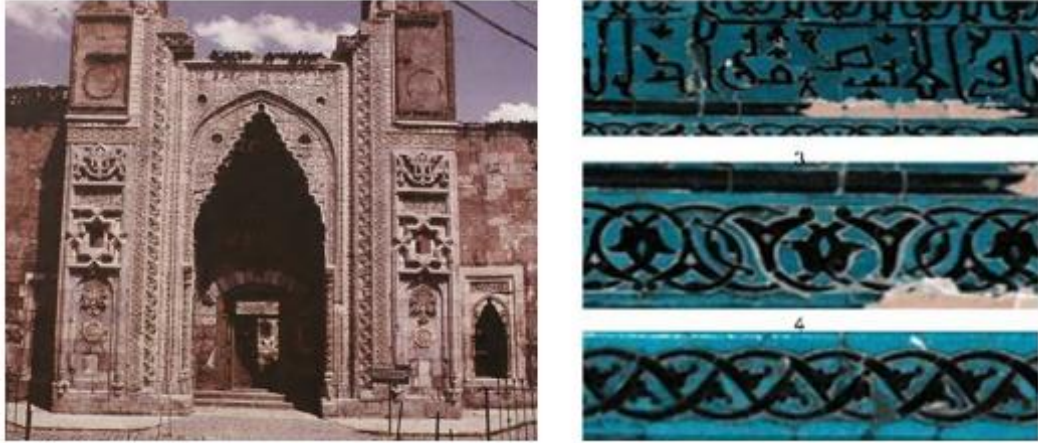
Uygulamalar

Literatürde karşılaşılan bezemeler sadeleştirilerek konfeksiyon ürünleri üzerine monte edilmiştir. Teknolojinin ilerlemesiyle deri, istenilen fiziksel özelliklerde (renk, desen, doku vb.) üretilebilmektedir (Karaoğlu, 2021, 17). Deri üretiminden arta kalan parçalar, sürdürülebilirlik adına sorumluluk alan tasarımcıların ilgi odağı olmaktadır. Çalışmada sürdürülebilir bir çevre anlayışı doğrultusunda atıl halde bulunan çeşitli kumaş türlerine (ruga, deri vs.) ait parçalar ile tasarımlar oluşturularak, uygulamalar yapılmıştır. Uygulamaların yapıldığı kumaş türleri Şekil 4'te verilmiştir.

Şekil 4. Uygulamaların yapıldığı Deri ve Kumaş türleri

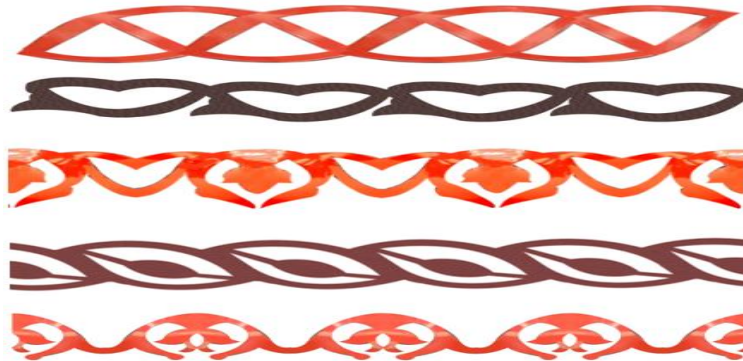
Çevresel sürdürülebilirlik konuları, tekstil ve hazır giyim sektöründe önem kazanırken (Can vd. 2017) kültürel mirasın sürdürülebilirliği gözden kaçmaktadır. Oysa kültürel varlıklarımız bize tasarımda sınırsız bir arşiv oluşturmaktadır. Sahip Ata Medresesi bezemeleri de tasarım açısından oldukça kıymetlidir. Medresenin minare, Taç kapı, sütun ve çini örnekleri bezemelerin en sık kullanıldığı bölümlerdir. Şekil 5'te medresenin giriş kapısı ve mihrabında bulunan taş ve çini bezemeler bulunmaktadır.

Şekil 5. Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesi Giriş Kapısı (Sol) ve Mihrap Bezemeleri (Sağ)

Medresesinin mihrabında kuşağı saran bordürlerin sadeleştirilmesi ile oluşturulan tasarımlar Şekil 6 'da görülmektedir.

Tasarımların, seri üretimde üretilmesi durumunda, etek ucu, yaka ve cep kısımlarında uygulanmasının mümkün olacağı düşünülmektedir.

Şekil 6. Mihrap bordürlerinden esinlenilen tasarımlar

Mihrap bordürlerinin sadeleştirilmesi ile hazırlanan tasarımların ürün üzerinde uygulaması Şekil 7'de görülmektedir.

Şekil 7. Tasarımların ürün üzerine uygulanması

Çeşitli ürünler üzerine (yelek, ceket, etek, vb.) uygulanan tasarımların nihai görünümü mankenler üzerinde Şekil 8’de gösterilmiştir.

Şekil 8. Tasarımların Nihai Görünümü

Sonuç

Anadolu Selçuklu Devleti günümüze eşsiz bir kültürel miras bırakan devletlerden biri olmuştur. Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesi' nin çini ve taş bezemelerinde bu eşsiz mirasın izlerini görebilmekteyiz. Çeşitli sanatların örnekleri, günümüze onlardan esinlenen çalışmalar vesilesi ile gelecek nesillere aktarılacaktır. Bu sürdürülebilirlik kavramını benimseyen her tasarımcının sorumluluğudur. Çalışmada Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesinde 'de bulunan bezemelerden faydalanarak tasarımlar yapılmış, konfeksiyon alanında uygulanabilecek çalışmalar ortaya konulmuştur. Çalışmada; Sahip Ata Medresesi'nin sunmuş olduğu kültürel mirasın konu olarak seçilmesi ile kültürel varlıklarımızın tanıtılması, farkındalık oluşturulması, bu değeri sahiplenerek hayatımıza yansıtmak, (üzerimizde taşıyacak kadar) ve gelecek dönemlere aktarabilmek amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Ertuç, Önkol Çiğdem. "Anadolu Selçuklu Dönemi Taçkapıları Süsleme Şeritlerinde Tezyinat", Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Mart/2016, Yıl: 3, Sayı: 5, s. 114-131
- Gül, N, E. (2024) Gökmedrese Çini Bezemelerinin Güncel Tasarımlarda Kullanılması. Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi, (2024) 11 (43), 192-210
- Karaoğlu, H. (2021). Deri ve Örgünün Sürdürülebilir Giysi Tasarımlarında

Kullanılması (Yelek Örneği). Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD), 7 (1), Yaz, s. 17-32.

Kaya, Abdullah. "SELÇUKLULAR DÖNEMİ SİVAS'TA İLMİ HAYAT VE İLİM ADAMLARI." Journal of International Social Research 1.2 (2008).

Konak, Işıl. "Sivas Gök (Sahip Ata) Medrese Çini ve Sirli Tuğlalarının Onarım Geçmişi ve Mevcut Korunmuşluk Durumu Üzerine Bir Değerlendirme." Sanat ve Yorum 40 (2022): 59- 74

Özkul, Kifayet. "Sivas Gök Medrese Bezemeleri, Semboller ve Anlamları." Şehir ve Medeniyet Dergisi 6.11 (2020): 51-74.

Can, Özgün; Ayvaz Kartal Murat. "Tekstil ve Modada Sürdürülebilirlik", Akademia Sosyal Bilimler Dergisi, 2017, 3(1), 110-119.

"COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları:

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul onayı gerekmemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazar/ların potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek: Bu çalışmanın araştırma ve yazım aşamasında herhangi kişi/kurum veya kuruluşlar tarafından finansal destek alınmadığı bildirilmiştir.

Destek ve Teşekkür Beyanı: -

Çifte Kör Hakem Değerlendirmesi: Dış-bağımsız

The following statements are made in the framework of "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors":

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval is not required for this article.

Declaration of Conflicting Interests: No conflicts of interest were reported for this article.

Financial Support: It has been reported that this study did not receive financial support from any person/institution or organization during the research and writing phase.

Statement of Support and Acknowledgment: -

Double-Blind Peer Review: External-independent